

Tyresö kommun
barn-utb@tyreso.se

Rektorn vid Bergfotens skola
bertil.wennstrom@tyreso.se

Beslut för förskoleklass och grundskola

efter tillsyn i Bergfotens skola
i Tyresö kommun

Tillsyn i Bergfotens skola

Skolinspektionen genomför tillsyn i Tyresö kommun under januari till mars år 2014. Vid tillsynen besöker Skolinspektionen samtliga skolenheter i kommunen.

Bergfotens skola besöktes av Skolinspektionen den 7 mars 2014.

Fakta om skolenheten

Bergfotens skola tillhör Nybodabergets enhet och är en skola belägen i centrala delen av Tyresö kommun. Verksamheten omfattar förskoleklass, grundskola årskurs 1-6 och fritidshem. Vid tillsynstillfället har Bergfotens skola 41 elever i förskoleklass och 237 elever i grundskolan. Skolan bedriver timplanelös undervisning. Skolan leds av en rektor som till sin hjälp har en biträdande rektor. Fritidshemmets och förskolans verksamheter bedöms i separata övergripande beslut avseende hela kommunen.

Kunskapsresultat

Årskurs 3

Enligt Skolverkets statistik (SIRIS) för 2012/2013 nådde nästintill 100 procent av eleverna kravnivån på samtliga delprov i det nationella ämnesprovet i matematik och 85 procent av eleverna nådde kravnivån på samtliga delprov i svenska. Det är en högre andel än för riket där motsvarande siffra var 68 procent för proven i matematik och 78 procent för proven i svenska. Av skolans egen sammanställning framgår att 95 procent av eleverna bedömdes nå kunskapskraven i matematik och svenska. För de naturorienterande och samhällsorienterande var motsvarande siffra 100 procent.

Årskurs 6

Skolverkets statistik visar att nästintill alla elever nått minst betyget E i samtliga ämnen årskurs 6 år 2013, vilket är högre än i riket.

Den genomsnittliga betygspoängen var högst i ämnena engelska (16,2) och i idrott och hälsa (17,7). Den genomsnittliga betygspoängen var lägst i musik (12,8) och svenska (12,0). I de allra flesta ämnen är betygspoängen för skolans elever högre än genomsnittet i riket.

Helhetsbedömning

Skolinspektionen ser vid tillsynen av Bergfotens skola en verksamhet som i huvudsak uppfyller skollagens och läroplanens krav och som ger eleverna möjlighet att nå de nationella målen. Eleverna når goda kunskapsresultat och resultatet på de nationella ämnesproven för årskurs 3 och 6 ligger över genomsnittet för riket. Trots att eleverna visar goda kunskapsresultat bedömer Skolinspektionen att skolan behöver vidta ytterligare åtgärder inom några områden för att utveckla sitt arbete och ytterligare förbättra elevernas kunskapsresultat.

Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsområde är att se till att alla elever känner sig trygga i skolmiljön. Det framkom i intervjuer med elever och rektor att det finns brister i skolans rutiner för hur kränkande behandling ska anmälas till rektorn och huvudmannen. Skolinspektionen konstaterar också att skolans plan mot kränkande behandling behöver förbättras.

Bergfotens skola har rutiner för att identifiera och utreda elevers behov av särskilt stöd. Enligt skolledningen får också alla elever det stöd de har behov av. Utredningen visar dock att det finns brister i skolans beslut vad gäller åtgärdsprogram och anpassad studiegång.

Skolan behöver också utveckla ett mer systematiskt kvalitetsarbete som utgår från en analys av elevernas kunskapsresultat ur olika perspektiv. Elevernas kunskapsresultat behöver följas upp och analyseras ur flera aspekter, exempelvis skillnader mellan pojkar och flickor, mellan ämnen eller mellan lärare. Även skolans dokumentation som exempelvis åtgärdsprogram och händelserapporter vad gäller kränkande behandling kan ge underlag för bedömning av verksamhetens kvalitet. Det systematiska kvalitetsarbetet måste dokumenteras.

Mot denna bakgrund fattar Skolinspektionen följande beslut.

Skolinspektionens ingripande

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger enligt 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Tyresö kommun att vidta nedanstående åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast den 1 september 2014 redovisas för Skolinspektionen.

Trygghet och studiero

Bedömning

Tyresö kommun måste vidta följande åtgärd/åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Trygghet och studiero.

- Se till att det vid skolenheten genomförs åtgärder för att förebygga och förhindra att elever utsätts för kränkande behandling.
- Se till att personal som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling anmäler detta till rektorn.
- Se till att signaler om kränkande behandling anmäls till huvudmannen.
- Se till att åtgärderna som anges i planen mot kränkande behandling är anpassade efter skolans specifika behov och att alla skolans verksamheter synliggörs i planen.

Motivering

Skolans arbete med att förebygga och förhindra kränkande behandling

Enligt skollagen ska utbildningen utformas så att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. I skollagen anges att huvudmannen ska se till att det inom ramen för varje särskild verksamhet bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av barn och elever. I huvudmannens övergripande skyldighet att motverka kränkande behandling ingår att se till att det genomförs åtgärder för att förebygga och förhindra att elever utsätts för kränkande behandling.

Av skollagen framgår även att personal som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling ska anmäla detta till rektorn. En rektor som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling är skyldig att anmäla detta till huvudmannen. Huvudmannen är skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i förekommande fall vidta de åtgärder som kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden.

Skolan brister i att förhindra kränkningar och skapa trygghet. De äldre elever som Skolinspektionen intervjuat uppger att det finns elever som utsätts för

kränkande behandling på Bergfotens skola, både fysiskt och verbalt. Vid samtal med elever, rektor och elevhälsa framkommer att skolan inte har lyckats skapa trygghet i vissa av de utrymmen som i planen mot kränkande behandling anges som otrygga. Detta bekräftas i flera intervjuer. Eleverna berättar vidare att det förekommer sexistiska uttryck och att personalen inte uppmärksammar när de äldre eleverna utsätts för kränkande behandling utan de förväntas klara sig själva. Vid intervju med lärare uppger de att ålder och mognadsgrad hos vissa av eleverna medför att eleverna ibland har svårt att skilja på nutid och dåtid, vilket enligt personalen gör det svårt att utreda. Skolinspektionen vill i detta sammanhang poängtera skollagens krav på att alla upplevda kränkningar anmäls och utreds.

Skolinspektionen har tittat på dokumentationen kring en av de kränkningar som under inspektionen kommit till Skolinspektionens kännedom. Denna kränkning har inte anmälts till rektorn. Personal har skrivit en så kallad händelserapport men förklarar att händelsen inte har anmälts till rektorn då personalen inte har ansett händelsen utgöra en kränkning. Händelsen är således inte heller anmäld till huvudmannen. Skolan har inte vidtagit några åtgärder med anledning av händelsen för att säkerställa att händelsen inte upprepas.

Övrig dokumentation som Skolinspektionen tagit del av gällande kränkande behandling visar att i de flesta fall har det dröjt mellan tre och drygt fyra månader innan händelser som inträffat på skolan har anmälts till huvudmannen. Skolinspektionen bedömer att det är en alltför lång tid för att skollagens krav på skyndsam utredning från huvudmannen sida ska anses uppfyllt.

Av dokumentation som Skolinspektionen tagit del av framgår vidare att skolan har en större andel anmälningar gällande kränkande behandling av flickor än pojkar. Det gäller såväl ärenden där skolan skriver en händelserapport som ärenden där den uppgivna kränkningen anmäls till huvudmannen. Skolan har inte analyserat vad det beror på. Rektor och lärarna saknar därmed viktiga kunskaper om huruvida det finns faktorer i exempelvis skolmiljön eller verksamheten som medför att flickor i större omfattning än pojkar utsätts för kränkningar eller om förtroendet för de vuxna är större hos flickor. För att kunna sätta in adekvata åtgärder i det förebyggande arbetet bedömer Skolinspektionen att skolan i större utsträckningen behöver skaffa sig kunskap om och analysera orsakerna bakom ovan nämnda skillnad.

Skolans plan mot diskriminering och annan kränkande behandling

Enligt skollagen ska huvudmannen se till att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som avses påbörjas eller genomföras under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan. I Skolverkets allmänna råd för arbetet mot diskriminering och kränkande behandling (SKOLFS 2012:10) anges att arbetet med planen mot kränkande behandling bör bedrivas så att planen återspeglar förhållanden i varje enskild verksamhet.

Skolinspektionen har tagit del av Bergfotens skolas "Plan mot diskriminering och annan kränkande behandling". Planen återspeglar inte tydligt fritidshemmets och förskoleklassens verksamhet. Inte heller finns en tillräckligt tydlig redogörelse för hur förra årets åtgärder har genomförts. I planen återkommer samma risker såsom att "några elever känner sig otrygga i skolan", "några elever känner sig fortfarande otrygga" och "några elever känner sig fortfarande otrygga" år 2010, 2011 och 2012. Det framkommer i planen för 2011 att "personal har uttryckt behov av kompetensutveckling inom likabehandlingsområdet" och av planen för 2012 framgår att "personal efterfrågar fortfarande kompetensutveckling inom likabehandlingsområdet och mobbingförebyggande åtgärder". Det framkommer inte tydligt vilka åtgärder skolan satt in för att förhindra att elever känner sig otrygga år efter år eller hur åtgärderna har genomförts. Det framgår inte heller om det har genomförts några kompetensutvecklingsinsatser för personalen. För övrigt vill Skolinspektionen förtydliga att planen enbart behöver innehålla föregående års åtgärder, inte flera års åtgärder.

Vidare beskrivs det i planen gällande skolans åtgärder vid mobbning att rektor och elevhälsa kopplas in om inte den så kallade hjälpgruppens samtal med inblandade elever gett positiva resultat. Skolinspektionen vill framhålla att mobbning är en form av kränkning och att alla incidenter där en elev anser sig blivit utsatt för kränkande behandling ska anmälas till rektorn så att rektorn får en samlad bild av situationen på skolan och kan sätta in rätt åtgärder för att förebygga kränkande behandling av elever och för att skyndsamt kunna anmäla detta till huvudmannen. Det ska med andra ord inte göras någon värdering av allvaret i en händelse innan den anmäls till rektorn. Skolinspektionen kan konstatera att vissa av de områden som elever berättar är vanligt förekommande, exempelvis att elever kränks verbalt, inte återfinns i planen. Vid faktakontrollen uppger rektor att om åtgärderna inte har gett resultat så lyfts ärendet till elevhälsoteamets möte där alla elevhälsans kompetenser kan hjälpas åt kring ärenden.

Sammanfattningsvis visar utredningen att det finns brister i skolans arbete med trygghet och studiero. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Tyresö kommun föreläggs att åtgärda bristen.

Författning

6 kap. 6-8, 10 §§

Särskilt stöd**Bedömning**

Tyresö kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Särskilt stöd.

- Se till att rektorn fattar beslut om anpassad studiegång där det framgår att beslutet kan överklagas, vilka skälen till beslutet är och vilka ämnen som tas bort ur elevens utbildning.
- Se till att det framgår av åtgärdsprogrammen hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas.

Motivering*Anpassad studiegång*

Av skollagen framgår att om det särskilda stödet för en elev inte i rimlig grad kan anpassas efter elevens behov och förutsättningar, får avvikelser från den timplan samt de ämnen och mål som annars gäller för utbildningen (anpassad studiegång) göras. Rektorn ansvarar för att en elev med anpassad studiegång får en utbildning som så långt det är möjligt är likvärdig med övrig utbildning i den aktuella skolformen.

Skolinspektionen har tagit del av beslut avseende anpassad studiegång under innevarande läsår. Av beslut framgår enbart att eleven har anpassad studiegång för att andra insatta åtgärder inte gett resultat. Det framgår inte vilka ämnen som tagits bort från elevens utbildning och vad skälen till beslutet är. I vissa av besluten saknas överklagandehänvisning.

Vid faktagranskningen av Skolinspektionens beslutsutkast uppger rektorn att information om hur man överklagas skickas med skolans beslut om anpassad studiegång.

Skolinspektionen vill framhålla att ett beslut om anpassad studiegång kan innebära att eleven lämnar grundskolan utan fullständig utbildning. Det är därför viktigt att det i beslutet framgår vilka ämnen som har tagits bort från elevens utbildning.

Åtgärdsprogram

Ett åtgärdsprogram ska enligt skollagen utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska det framgå vilka behoven är, hur de ska tillgodoses och hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas.

Skolinspektionen har tagit del av ett antal åtgärdsprogram från Bergfotens skola som utarbetats under vår- och höstterminen 2013. Det är i vissa åtgärdsprogram svårt att se att åtgärderna är kopplade till elevens behov och de mål som har satts upp för eleven. Av flera åtgärdsprogram framgår det inte heller hur uppföljning och utvärdering av de särskilda stödinsatserna ska göras, utan endast när. Skolinspektionen vill påpeka att det är viktigt att det anges hur respektive åtgärd ska utvärderas för att kunna bedöma om den aktuella åtgärden har fungerat, om den varit effektiv och om den behöver förändras. Vidare har några av de åtgärdsprogram som Skolinspektionen tagit del av en angiven tidpunkt för uppföljning, men denna tidpunkt ligger ibland så långt fram i tiden som fem månader. Skolinspektionen bedömer att det är en alltför lång tid för att säkerställa att elevens stödbehov tillgodosetts inom rimlig tid. Vid samtal med elevhälsan uppges att skolan kan bli bättre på att följa upp åtgärdsprogrammen, förutom i den särskilda undervisningsgruppen, där åtgärdsprogrammen följs upp regelbundet.

Sammanfattningsvis visar utredningen att det finns brister i skolans arbete med särskilt stöd. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och Tyresö kommun föreläggs att avhjälpa bristerna.

I ett av besluten om åtgärdsprogram som Skolinspektionen tagit del av finns en elevdiagnos angiven. Enligt Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2013:8) blir de utredningar och åtgärdsprogram som utarbetas i kommunala skolor allmänna handlingar när de är färdigställda. Skolinspektionen vill därför poängtera vikten av att utredningar och åtgärdsprogram upprättas på ett sådant sätt att de tar hänsyn till elevens integritet, men ändå uppfyller skollagen.

Författning

3 kap. 9 och 12 §§ skollagen

På Skolinspektionens vägnar

Anna Rydin
Beslutsfattare

Isabel Wiberg
Föredragande

Bilaga:

Bilaga 1 Allmänt om tillsynen

Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen genomför regelbundet tillsyn i alla verksamheter och hos alla huvudmän. Tillsynen fokuserar på faktorer som har betydelse för en god lärandemiljö och för elevers möjligheter att nå målen för verksamheten. Tillsynen inriktas mot tre huvudområden: Elevernas utveckling mot målen, ledning och utveckling av utbildningen samt enskild elevs rätt. För enskilda huvudmän granskas även huvudmannaskap och godkännande.

Tillsynen av förskola, fritidshem och vuxenutbildning i en kommun är inriktad på hur kommunen tar sitt ansvar för verksamheten. I de fall fritidshem finns vid fristående skolor ingår de i tillsynen av skolenheten. Förskolor som drivs av enskilda huvudmän har fått sitt tillstånd av kommunen och det är därmed kommunen som har ansvaret för tillsyn av dessa.

Alla skolenheter besöks vid tillsynen. Vid den tredjedel av skolorna där Skolinspektionen bedömer att det är lägre risk för problem och brister granskas färre delområden och besöken görs under knappt en halv dag. Övriga skolenheter granskas inom samtliga bedömningspunkter och under en till tre dagar.

Tillsynen grundar sig på dokument som exempelvis plan mot kränkande behandling, kunskapsresultat och annan information från Skolverkets nationella uppföljningssystem, besök i skolenheter och intervjuer. Oavsett tillsynsform ger Skolinspektionens granskning inte någon heltäckande bild av verksamheten utan ska ses som en bild vid det aktuella granskningstillfället inom de områden som ingår i tillsynen.

Efter tillsynen redovisas Skolinspektionens bedömningar i ett beslut. Redovisningen görs i form av avvikelserapportering vilket innebär att det endast är de bedömningspunkter där det förekommer brister som beskrivs i beslutet. För kommuner bedöms även ansvarstagandet som helhet för den utbildning kommunen bedriver. Innan ett beslut fastställs ges alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på sakuppgifter i besluten.

I de fall Skolinspektionen funnit brister har huvudmannen ansvar för att komma tillrätta med bristerna. Huvudmannen ska också redovisa de åtgärder som har vidtagits i för att åtgärda bristerna. För att följa upp huvudmännens arbete kan flera besök eller andra kontakter bli aktuella då Skolinspektionen också vill se effekter av de åtgärder som vidtas.

Mera information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats www.skolinspektionen.se under fliken Inspektion.